

da naročniki na eni strani največkrat niso sposobni opredeliti in v razumljivi obliki izvajalcu predstaviti svojih informacijskih potreb, na drugi strani pa izvajalci oziroma ponudniki največkrat ne izražajo želja ali zahtev po ugotavljanju teh potreb in zagovarjajo "najboljšo prakso", ki je zajeta v njihovih rešitvah.

Tako eni kupijo "mačka v žaklju", drugi pa se v nadaljevanju ubadajo z "grdimi podrobnostmi", ki se izpostavijo skozi podrobno opredeljevanje informacijskih potreb ob uvajanju in prilagajanju programskih rešitev. Eni in drugi se tako sicer izognejo, v teoriji in praksi ugotovljeni, ključni fazi načrtovanja informatike in skušajo posledice takšnega početja prevaliti drug na drugega. Ob neposredno merljivih dodatnih stroških prilagajanja rešitev in oportunitetnih stroških, ki izhajajo iz časovnih kasnitev projektov, predstavlja ključni problem uporaba, s stališča izvajanja poslovnih procesov organizacije, neustreznih rešitev.

Prevladuje prepričanje, da pri nas pri uvajanju in prilagajanju programskih rešitev prevladujeta dve skrajnosti. Prva je značilna za projekte informatizacije, kjer se rešitve razvijajo "po meri" naročnika. V tem primeru se rešitve največkrat prilagajajo željam (ne pa informacijskim potrebam!) naročnika, takšno uvajanje in prilagajanje je dolgotrajno in dostikrat izčrpljujoče za obe strani (naročnika in izvajalca), spremljajoče z nekajkrat višjimi stroški od stroškov samega nakupa programske rešitve.

Drugačen pogled in pristop pomeni izhodišče izvajalca (ponudnika) rešitve, da sama rešitev z vgrajenim poslovnim in tehnološkim znanjem celovito pokriva informacijske potrebe naročnika. V tem primeru se od slednjega pričakuje, da bo izvajanje poslovnih procesov

ov kar se da prilagodil rešitvi. Tedaj so stroški na področju uvajanja in prilagajanja lahko bistveno nižji. V prid takšne ugotovitve gredo podatki podjetja Intertrade ITS, ki uspeva uvesti in prilagoditi naročniku rešitve Baan s stroški, ki so nižji od stroškov nakupa licence same programske rešitve.

Kateri od teh dveh pristopov, če sploh, je pravilen oziroma priporočljiv v naših razmerah? Mogoče njuna kombinacija ali neka srednja rešitev? Resnica žal ni vedno nekje na sredini, temveč se optimalni pristop od primera do primera, v različnih organizacijah, različno približuje opisanim skrajnostim. Nedvomno pa lahko potrdimo, da tako kot ni smiselno informatizirati neustreznih obstoječih procesov, ne da bi jih predhodno ocenili in preuredili, tudi ni modro slepo in nekritično prilagajanje procesov rešitvam, ki so se morda nekje, nekoč, v nekem okolju pokazale kot uspešne. Ob tem tudi ugotavljamo, da naročniki največkrat, tudi v primerih, ko ne gre zgolj za prilagajanje novi programski rešitvi, niso pripravljene prilagoditi svojih poslovnih procesov. Stopnja njihove pripravljenosti je, kar je naša značilnost, bistveno večja, ko gre za tuje rešitve.

5. UPORABLJENA LITERATURA

- [1] Mirchandani V.: - SIS and Packaged Applications, Packaged Application Implementations, Symposium ITXpo98, GartnerGroup, Florida, 1998
- [2] Kovačič A.: Kakšne uporabniške programske rešitve potrebujemo?, Uporabna informatika, Slovensko društvo Informatika, Ljubljana, 1997
- [3] Kovačič A.: Informatizacija poslovanja, Ekonomska fakulteta, Ljubljana, 1998

Okrogla miza

Znanja in poklic informatika na prehodu v informacijsko družbo

Niko Schlamberger

Osnovna ugotovitev okrogle mize je bila, da je informacijska družba še razmeroma nedefinirana in da so zato tudi vsa predvidevanja o potrebah na področju izobraževanja dokaj splošna. Jasno je le to, da bodo sedanji vzorci na vseh področjih vse manj uporabni. Glavna naloga izobraževalcev je razvijati bodočim potrebam prilagodljive izobraževalne sisteme. Vodja okrogle mize Franc Žerdin je diskusijo usmerjal predvsem na področje informatiku potrebnega znanja, kako ga pridobivati, kako iz eksponentno naraščajoče količine podatkov pridobiti potrebne informacije in končno, kakšna naj se za delovanje v spreminjajočem se okolju in za ne povsem predvidljive potrebe organizira institucionalni izobraževalni sistem. Osnovna ugotovitev je bila, da še vedno nismo zadovoljivo odgovorili na vprašanje, ki ga kot osrednje vsebuje naslov okrogle mize in sicer kdo je sploh informatik.

Vprašanje je sorodno vprašanju opredelitve informatike kot stroke. Ker le-ta še ni vpisana v uradne klasifikacije, je posledično tudi poklic informatika opredeljen razmeroma mehko. Že danes je informa-

tiziranih precej delovnih mest, še več pa jih bo v prihodnje. V eno samo napravo je danes vgrajene več procesne moči, kakor so je pred tremi desetletji premogli vsi računalniki v Sloveniji. Računalnik, ki upravlja

zapestno uro, bi moral še ne tako dolgo tega stati v kar velikem prostoru. Ali smo zato informatiki kar vsi? Glavna ugotovitev je bila, naj kot informatika ali splošneje kot poklice v informatiki upoštevamo tiste, katerih glavno področje dela je povezano z omogočanjem uporabe in upravljanja računalnikov in ne z njihovo uporabo za opravljanje neke druge dejavnosti ali aktivnosti.

Drugi sklop diskusije se je nanašal na vprašanja izobraževanja in usposabljanja informatikov. Informatika se razvija še vedno izjemo hitro kot tehnika, pa tudi kot teorija. Izobraževalne ustanove se po naravi tako hitrim spremembam težko prilagajajo, zato morajo upoštevati, da bodo ob razpolovni dobi znanja, ki znaša okoli štiri leta, informatiki, ki so se vpisali letos, morali posodobiti znanje že takoj po zaključeni šoli. Nekoliko poenostavljeno bi lahko povzeli, da mora šola učiti metodo in ne veščino. Ne more imeti ambicij, da bo usposobila za opravljanje poklica, temveč mora predvsem naučiti iskati in uporabljati vire za pridobivanje potrebnih informacij. Zato mora institucionalni izobraževalni sistem nujno upoštevati možnosti neinstitucionalnega usposabljanja, ki se odvija zunaj šol in univerz, ki pa praviloma posreduje res najnovejše dosežke na področju tehnike, pa tudi teorije. Primer, ki to dokazuje, je koncept podatkovnih skladišč, ki k nam ni prišel preko univerz, temveč mimo njih. Splošni očitek, da pridejo informatiki iz šole s pre malo uporabniškega znanja, je neupravičen, saj je področij, kjer se bo lahko zaposlil, zelo veliko in nemogoče je informatika usposobiti za vsa ali celo vsaj za večino drugih področij.

Posebno vprašanje je prenos vsebin izobraževalnih programov iz tujih, predvsem ameriških univerz, v slovensko okolje. Upoštevati moramo, da je slovenski izobraževalni sistem del evropskega, ki se je razvijal in izpopolnjeval stoletja dolgo. Ne moremo pričakovati, da bi ga lahko v kratkem času bistveno izboljšali, še teže pa z zgledi iz tehnološko sicer najrazvitejše države, ki na svoj izobraževalni sistem sama gleda s kritično distanco. Naloga univerze je, da posreduje znanje in metode, ne pa prakso in veščine, kar je nekdo od poslušalcev iz akademskih krogov formuliral tako, da mora univerza vzgajati strokovno elito. Temu bi lahko dodali le to, da bodo tisti, ki obvladajo metodo, podatke že znali poiskati in se bodo tudi znali naučiti potrebnih veščin in spretnosti. Naloga pred-

vsem univerze je, da bo izkušnje in primere tujih univerz obravnavala z nujno kritično distanco in prevzemala nove tehnike in vsebine s potrebno modrostjo.

Precej časa je bilo posvečenega diskusiji o potrebnih znanjih uporabnikov računalniških rešitev. Splošno mnenje je, da se uporabniki ne zanimajo dovolj za informatiko in da tovrstnemu usposabljanju ne namenijo dovolj časa. Tako stališče ne upošteva dejstva, če si smemo spet dovoliti poenostavitev, da v vsakem primeru posebej obstajata dve množici znanja, znanje informatike in znanje stroke uporabnika. Upoštevati moramo, da je za uporabnika primarna zahteva obvladovanje njegove stroke, ker je to tudi pogoj za uspešno delovanje njegove organizacije in da mora znati informatike le toliko, da obvlada informatizirano delovno mesto ali informatiziran delovni proces. Analogno bi lahko ugotovili, da mora informatik razumeti uporabnikovo delo in stroko toliko, da lahko razvija funkcionalno ustrezne rešitve. Ključ do uspešnega sodelovanja torej ni v tem, da bi vsi znali vse, temveč v maksimalnem funkcionalnem preseku obeh znanj. Če pogledamo, koliko uporabnikov obiskuje seminarje s področja informatike in koliko informatikov se usposablja na neinformatičnih področjih, bi lahko sklenili, da so očitki o premajhnem interesu uporabnikov za informatiko pretežno neupravičeni, če ne kar krivični.

Sklepne ugotovitve bi lahko povzeli v naslednjih stavkih. Izobraževalne ustanove naj učijo predvsem to, kako znanje pridobivati in kako ga uporabljati. Ni mogoče izšolati informatka za delo v poljubnem okolju, zato je nujno povezati izobraževalni sistem z možnostmi usposabljanja zunaj rednega izobraževanja in predvsem po njem. V informacijski družbi bodo nastajali novi poklici in razvili se bodo novi vzorci delovanja in življenja nasploh, ki jih danes še ne poznamo in za katere tudi ne moremo zahtevati, da bi jih izobraževalni sistem že upošteval. En poklic za vse življenje je že danes redkost in učenje za prihodnost je skorajda stvar preteklosti. Vsi se bomo morali sprijazniti s konceptom permanentnega izobraževanja. Spoštovati moramo prizadevanja uporabnikov, da osvojijo potrebno znanje informatike, in informatikov, da se usposobijo na področju dela uporabnikov, pri čemer je treba zasledovati cilj, ki je potrebni presek obeh znanj.

■